

Cosic gegn Króatíu

Dómur frá 15. janúar 2009

Mál nr. 28261/06

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Heimili. Útburður. Málsmeðferðarúrræði.

1. Málsatvik

Kærandi, Katarina Cosic, er fædd 1943 og býr í Pozega í Króatíu. Hún hefur starfað sem kennari í ýmsum grunnskólum í Króatíu. Árið 1966 hóf hún að kenna við grunnskólann í Caglin. Fjórum árum síðar, árið 1970, ól hún son sem bjó hjá henni til ársins 2004. Sem einstæðri móður voru henni veitt sérstök leiguréttindi í íbúð í Caglin. Árið 1984 var kærandi flutt í kennarastöðu við grunnskóla í Pozega, bæ á sama landsvæði. Skólinn útvegaði henni íbúð sem hann hafði leigt af þáverandi eiganda íbúðarinnar, júgóslavneska hernum. Leigusamningurinn rann út árið 1990. Árið 1991 tóku yfirvöld yfir allar eignir júgóslavneska hersins og urðu þar með eigandi íbúðarinnar. Skólinn óskaði í framhaldinu nokkrum sinnum eftir því að leigusamningurinn yrði framlengdur en því var hafnað. Þar sem engin útbuðarkrafa var gerð á hendur henni og henni ekki útveguð önnur íbúð af atvinnurekanda, hélt kærandi áfram að búa í íbúðinni og borgaði mánaðarlega leigu til ríkisins.

Þann 7. janúar 1999 krafðist ríkið þess fyrir dómi að kærandi yrði borin út úr framangreindri íbúð og byggði á því að þar sem leigusamningurinn hefði runnið út ætti hún enga frekari kröfu til þess að búa í íbúðinni. Þann 30. október 2002 féllst undirréttur á kröfu yfirvalda og gerði kæranda að yfirgefa íbúðina innan fimmtán daga, og það jafnvel þótt hún ætti ekki í nein önnur hús að venda. Var dómurinn byggður á því að ríkið ætti íbúðina og að hún ætti ekkert lagalegt tilkall til að búa þar. Áfrýjunarréttur og stjórnlagadómstóll staðfestu dóm undirréttar.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi taldi niðurstöður króatískra dómstóla um útburð hennar úr íbúðinni fara í bága við rétt hennar til friðhelgi heimilisins samkvæmt 8. gr. sáttmálans.

Niðurstaða

Kærandi benti á að dómstólar í Króatíu hefðu ekki tekið fullnægjandi tillit til allra aðstæðna. Hún hefði haft sérstök leiguréttindi í Caglin en hún hefði síðan verið færð til í starfi til Pozega. Króatísk yfirvöld töldu hins vegar að engin takmörkun á rétti hefði átt sér stað þar sem hún bjó enn í íbúðinni þrátt fyrir úrskurð dómstóls og ef dómstóllinn teldi að um takmarkanir væri að ræða byggðist það á lögum sem stefndu að lögmætu markmiði. Hvað varðaði meðalhóf þá nytu aðildarríki töluverðs svigrúms til mats í þeim efnum. Kærandi byggði ólöglega í íbúðinni og hún hefði ekki beðið um að fá íbúðina leigða.

Dómstóllinn taldi að skyldan til að yfirgefa íbúðina teldist til takmörkunar á rétti hennar til friðhelgi heimilis óháð því hvort útbuðarúrskurði dómstóls hefði verið framfylgt. Dómstóllinn tók fram að útbuðarúrskurðurinn byggðist á lögum sem stefndu að lögmætu markmiði, þ.e. vernd eignarréttar ríkisins sem eiganda íbúðarinnar. Alitaefnið lyti því að hvort meðalhófs hefði verið gætt. Dómstóllinn tók fram að 2. mgr. 8. gr. gerði ekki aðeins kröfur til efnislegra atriði heldur einnig til málsmeðferðar. Í þessu tilliti vísaði dómstóllinn til dóms síns frá 27. maí 2004 í máli Connors gegn Bretlandi þar sem kom fram að líta yrði til þess hvort þær málsmeðferðarreglur sem leiddu til takmörkunar væru sanngjarnar og hvort þær tækju nægjanlegt tillit til þeirra hagsmuna sem 8. gr. verndaði.

Dómstóllinn tók fram að undirréttur hefði tekið fram í dómi sínum að hann væri meðvitaður um erfiðar aðstæður kæranda en yrði að byggja niðurstöðu sína einvörðungu á viðeigandi lagaákvæðum. Dómstóllinn benti á að dómstólar í Króatíu hefðu látið við það sitja að slá því föstu að vera kæranda í íbúðinni væri án lagalegrar heimildar en hefðu í engu látið fara fram frekari greiningu á meðalhófi þeirrar aðgerðar sem beita skyldi gagnvart kæranda. Tekið var fram að ákvæði 8. gr. sáttmálans gerði

ekki aðeins þá kröfu að takmörkun byggðist á lögum heldur einnig að gætt væri meðalhófs. Ennfremur ætti ekki að túlka eða beita neinu lagaákvæði í landsrétti þannig að það færi í bága við skyldur króatíska ríkisins samkvæmt sáttmálanum.

Dómstóllinn tók fram að missir heimilis væri þungbærasta takmörkunin á rétti til friðhelgi heimilisins. Sá einstaklingur sem ætti á hættu að verða fyrir slíkri takmörkun skyldi almennt séð eiga rétt til þess að meðalhóf og réttmæti þeirrar aðgerðar væri ákvarðað af óháðum úrskurðaraðila í ljósi 8. gr. sáttmálans, og það óháð því hvort lagalegur réttur viðkomandi einstaklings til að búa á staðnum væri á enda runninn eða ekki. Kærandi hafði ekki fengið notið slíks úrræðis. Þar sem skorti á viðeigandi málsmeðferðarúrræði í þessu sambandi komst dómstóllinn einróma að þeirri niðurstöðu að brotið hefði verið gegn 8. gr. sáttmálans.

Kærandi voru, með vísan til 44. gr. sáttmálans, dæmdar 2.000 evrur í miskabætur og 369,97 evrur í málskostnað.